

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN
ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

HUNGARIAN SCIENCE ABROAD
PRESIDENTIAL COMMITTEE

Tisztelt Olvasóink!

Örömmel számolunk be a külhoni magyar tudósoknak augusztus 20-a alkalmából átadott kitüntetésekről, melyekhez gratulálok.

Közzétesszük akadémiánk Domus-ösztöndíjprogramjának őszi felhívását, valamint a Magyar Tudomány Ünnepeére szerveződő tudományos konferenciák híreit.

A magyar nyelvű felsőoktatásban elindult az új tanév, s ezzel az egyetemek, főiskolák folyamatos hozzájárulása a külhoni magyar tudományosság sikereinek gyarapodásához. Oktató kollégáimnak és a hallgatóknak eredményes munkát kívánok.

Kocsis Károly elnök

2. oldal

ELISMERÉSEK, DÍJAK

Magyar Szent István Rend kitüntetést kapott **Demény Pál György** demográfus, közgazdász, a University of Hawaii volt professzora, az MTA külső tagja

[Bővebben:](#)

A Magyar Érdemrend tisztikeresztjét kapta:

Juhász György kémikus, a komáromi Selye János Egyetem rektora, az MTA köztestületének külső tagja;

Keszeg Vilmos néprajzkutató, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem professzora, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke, az MTA köztestületének külső tagja

[Bővebben:](#)

A Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetést kapta:

Balázs Sándor filozófus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem nyugalmazott professzora, az MTA köztestületének külső tagja;

Holló László teológus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem dékánhelyettese,

az MTA köztestületének külső tagja;

Vadkerty Katalin történész, a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének korábbi kutatója, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Magyar Arany Érdemkeresztet kapott **Végh László** szociológus, könyvtáros, a Szlovákiai Magyar Levéltár igazgatója, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Külhoni Magyarságért Díjat kapott **Furu Árpád** építész-mérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, néprajzkutató, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem oktatója, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Pápai Páriz Ferenc-életműdíjat kapott **Benedek István** hematológus, a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem professzora, az MTA köztestületének külső tagja és **Berezki Dániel** neurológus professzor, az MTA doktora, a Semmelweis Egyetem Neurológiai Klinikájának igazgatója.

[Bővebben:](#)

3. oldal

Közjóért kitüntető díjat kapott **Bakk Miklós** politológus, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem docense, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Pro Meritis Interfacultatis Díjat kapott a **Partiumi Keresztény Egyetem** a Debreceni Egyemtől.

[Bővebben:](#)

KUTATÁSOK

Egy nemzetközi kutatócsoport feltárta a **búza genetikai állományát**. A kutatás eredményeit összegző cikk vezető szerzője **Juhász Angéla**, a nyugat-ausztráliai Murdoch Egyetem és az MTA ATK Mezőgazdasági Intézet kutatója.

[Bővebben:](#)

Az erdélyi magyar kisebbségi társadalommal kapcsolatos szociológiai **kutatás** eredményeiről olvashatnak a világhálón.

[Bővebben:](#)

SZERVEZETI HÍREK

BABES-BOLYAI
TUDOMÁNYEGYETEMA kolozsvári
Babeş-Bolyai

Tudományegyetemet besorolták a **kiváló nemzetközi egyetemek közé**.

[Bővebben:](#)

Az **Ungvári Nemzeti Egyetem** és a **Padovai Tudományegyetem** együttműködéséről olvashatnak a világhálón.

[Bővebben:](#)

PUBLIKÁCIÓK

Megjelent a **Cluj – Kolozsvár – Klausenburg 700**. Várostörténeti tanulmányok című konferenciakötet.

Főszerkesztő: **Lupescu Makó Mária**, az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Elkészült a **Magyarok Romániában – száz év történelem**

című történelmi dokumentumfilm második része **Trianontól a Belvedere-ig** címmel. Rendezte **Víg Emese**, szakmai irányító Bárdi Nándor.

[Bővebben:](#)

Megjelentek az erdélyi **Scientia Kiadó** új kötetei

4. oldal

Csapó János – Csapóné Kiss Zsuzsanna: Biokémia agrármérnököknek;

Jánosi Rancz Katalin Tünde: Conceptual knowledge: discovery in databases;

Kása Zoltán: Búcsú a Babeş–Bolyaitól. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

A Kriterion Könyvkiadónál jelent meg **Borcsa János Írói üzenetek nyomában** című kötete. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Megjelentek az erdélyi Komp-Press Kiadó új kötetei:

Szerelmek a magyar történelemben. Szerkesztette Kovács Kiss Gyöngy, az MTA köztestületének külső tagja.

Közelítések. Tanulmányok Erdély 19–20. századi történetéhez. Szerkesztette Romsics Ignác

[Bővebben:](#)

Kolozsváron jelent meg **Demeter M. Attila Korunk politikai filozófiája** című kötete. A szerző az MTA köztestületének külső tagja.

[Bővebben:](#)

Megjelentek a somorjai Méry Ratio kiadó új kötetei:

Berezsnay András A cigányság történetének atlasza.

Térképezett roma történelem;

[Bővebben:](#)

Konrad Sutarski: Lengyelország történelme magyar vonatkozásokkal.

[Bővebben:](#)

Megjelent és elolvasható a világhálón a **Kisebbségi Szemle** idei 1. száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent a vajdasági **Létünk** idei 2. száma.

[Bővebben:](#)

Megjelent és elolvasható a világhálón az Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete e-folyóiratának, a **Hungarian Cultural Studies**-nak az **idei** száma.

[Bővebben:](#)

5. oldal

Megjelent a kolozsvári **Korunk** szeptemberi tematikus száma Kép/szöveg átjárások címmel.

[Bővebben:](#)

Kárpátaljai tematikus számmal jelent meg

a **Metszetek** nevű debreceni társadalomtudományi folyóirat.

Szerkesztette **Hires-László Kornélia**.

[Bővebben:](#)

A Language Policy nemzetközi tudományos folyóiratban jelent meg – és elolvasható a világhálón – **Csernicskó István és**

Beregszászi Anikó **Different states, same practices: visual construction of language policy on banknotes in the territory of present-day Transcarpathia** című tanulmánya. A szerzők az MTA köztestületének külső tagjai. [Bővebben:](#)

Recenziót olvashatnak a világhálón **Péter László** **Forbidden Football in Ceausescu's Romania** című

monográfiájáról, amely a Palgrave Macmillan gondozásában jelent meg.

[Bővebben:](#)

Az Ungvári Nemzeti Egyetem **Ukrán–Magyar Oktatási**

Tudományos Intézetének elmúlt tanévéről olvashatnak összefoglalót a világhálón.

[Bővebben:](#)

Interjút olvashatnak el a világhálón a Magyar Szent István Renddel frissiben kitüntetett **Demény Pál György**

demográfussal, közgazdással, a University of Hawaii volt professzorával, az MTA külső tagjával.

[Bővebben:](#)

RENDEZVÉNYEK

Az augusztus 19–26. között megrendezett **Kolozsvári Magyar**

Napokon – amelynek két fő témája Mátyás király, illetve a vallásszabadság – számos tudományos programmal vettek részt a kutatással és oktatással foglalkozó erdélyi intézmények, szervezetek, tudósok.

[Bővebben:](#)

Augusztus 22–24. között a felvidéki Bártfafürdőn rendezték meg

A Kárpát-medence ásványvizei elnevezésű nemzetközi tudományos vándorkonferenciát.

[Bővebben:](#)

Augusztus 24–25. között rendezte meg hagyományos **nyári konferenciáját Balatonfüreden**

7. oldal

Szeptember 13-án rendezték meg Somorján a **Helyzetjelentés a szlovákiai magyar közösségről II.**

Gazdaság és társadalom című tudományos konferenciát, amelyen előadást tartott

Morvai Tünde politológus, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának vezetője **A szlovákiai magyar ifjúság problémái** címmel.

[Bővebben:](#)

A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN

A közelmúltban elhunyt **Várdy Béla** magyar–amerikai történészprofesszornak, az MTA külső tagjának

nekrológját olvashatják el az MTA honlapján.

[Bővebben:](#)

Megemlékezést olvashatnak el a világhálón az öt éve elhunyt **Ág Tibor** szlovákiai magyar népzenekutatóról.

[Bővebben:](#)

25 éves az örvidéki Pinkócon (Güttenbach) működő Pannónia Intézet évkönyve, mely a térség tudományos életét

is egybefogja horvát, szlovén, német, roma és magyar nyelven.

[Bővebben:](#)

ÉVFORDULÓK, TUDOMÁNYTÖRTÉNET

165 évvel ezelőtt Kassán született **Rejtő Sándor gépészmérnök** professzor, a műegyetem rektora, akadémikus.

[Bővebben:](#)

Nagyenyeden született kerek 150 évvel ezelőtt Új-Guinea **etnográfus** és ornitológus kutatója: **Fenichel Sámuel.**

[Bővebben:](#)

Temesváron született 145 éve **Varga Oszkár** vegyész, mikrobiológus, a Chemiai Intézet főigazgatója.

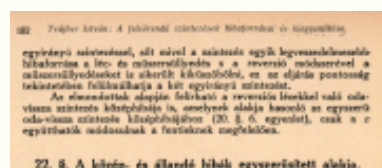
[Bővebben:](#)

Kassán született 130 évvel ezelőtt **Haltenberger Mihály** geográfus, a budapesti egyetem magántanára, a tengerészeti földrajz kiemelkedő

szakembere.

[Bővebben:](#)

125 éve született a muravidéki Kebele-

szentmártonban (Kobilje) **Tátray (Trájber) István** geodéziai mérnök, műegyetemi tanár.

[Bővebben:](#)

8. oldal

A szepességi Késmárkon született szintén 125 évvel ezelőtt **Schulek Elemér** **vegyész, gyógyszerész,** a budapesti tudományegyetem professzora, akadémikus. [Bővebben:](#)

115 évvel ezelőtt született **Élő Árpád Imre** (Elo, Arpad Emrick) magyar származású amerikai **fizikus,** a milwaukee-i Marquette Egyetem professzora. [Bővebben:](#)

Kolozsváron született ugyancsak 115 éve **Szádeczky-Kardoss Elemér** **geológus,** geokémikus professzor, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem rektora, akadémikus. [Bővebben:](#)

A felvidéki Komjáton, született 110 éve **Gondár Jenő** **gépészmérnök** kandidátus, a műegyetem tanszékvezető professzora. [Bővebben:](#)

85 éves lenne **Kosály György** (Kosaly George) magyar–amerikai **fizikus,** a University of Washington professzora. [Bővebben:](#)

FELHÍVÁSOK

Megjelent az MTA őszi pályázati felhívása **Domus magyarországi ösztöndíjak** elnyerésére.

Pályázási határidő: október 12.

[Bővebben:](#)

Délvidékért ösztöndíj

A Délvidékért Kiss Alapítvány ösztöndíjpályázatot hirdet **délvidéki magyar kutatók** magyarországi kutatóhelyeken folyamatosan végzendő tudományos **munkájának támogatására.**

A jelentkezési határidő: október 18.

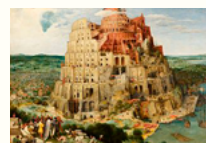
[Bővebben:](#)

A jezsuita missziók (redukciók) kulturális kincseibe ad bepillantást

Leidemann Szilvia (az MTA köztestületének külső tagja) zenetudósnak a koncertje Budapesten szeptember 22-én.

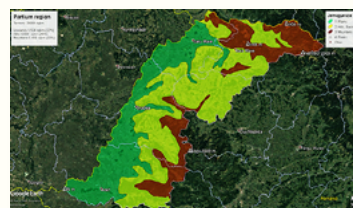
[Bővebben:](#)

November 7-én nemzetközi tudományos tanácskozást rendeznek Újvidéken

Az alkalmazott nyelvészet jelene és jövője címmel.

[Bővebben:](#)

November 9-én rendezik meg Nagyváradon a **3. Partium-konferenciát.**

9. oldal

A jelentkezési határidő: október 19.

[Bővebben:](#)

Éghajlatváltozás és biztonság
címmel rendezi meg idei,
a Magyar Tudomány Ünnepehez
kötődő nemzetközi tudományos
tanácskozását november 10-én

Újvidéken a Vajdasági Magyar
Tudományos Társaság.

A jelentkezési határidő: október 15.

[Bővebben:](#)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

10. oldal

Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság hírlevele

2018/9. szám

Felelős kiadó: Kocsis Károly elnök

Szerkesztő: Kálóczy Katalin

1112 Budapest, Budaörsi út 45.

mtkhirlevel@titkarsag.mta.hu

A hírlevél korábbi számai megtekinthetők
az MTA [honlapján](#).

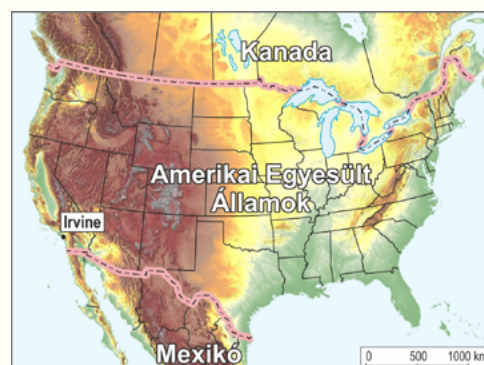
KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

Lányi János

(Budapest, 1937. június 5.)

*a Magyar Tudományos Akadémia
külső tagja*

János Lányi was born in Budapest, on 5 June 1937. He was something of a child prodigy in graphic art, but soon developed an interest in the natural sciences, which he made into his career. In 1955-56 he studied chemistry at the Eötvös Loránd University. After the fall of the 1956 revolution he escaped to Vienna, and soon made his way to the US. In 1959 he obtained a Bachelor's degree from Stanford University, and four years later a PhD in Biochemistry from Harvard, followed by postdoctoral training at Stanford (1963-1965, with Joshua Lederberg).

Dr. Lányi's professional experience includes research scientist at NASA-Ames Research Center (1965-1979), visiting scientist under the Alexander von Humboldt Foundation Program for Senior Scientists (1979-1980, with Dieter

Lányi János Budapesten született 1937. június 5-én. Grafikus csodagyerekeknek tartották, de hamarosan érdeklődni kezdett a természettudományok iránt, és így választott pályát. 1955-56-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetemen tanult kémiát. Az 1956-os forradalom bukása után Bécsbe menekült, majd hamarosan továbbment az Egyesült Államokba. 1959-ben a Stanford Egyetemen BA, négy évvel később a Harvardon PhD fokozatot szerzett biokémiából. Ezután a Stanfordon posztdoktori képzésben vett részt (1963-1965, Joshua Lederbergnél). 1965-től 1979-ig a NASA-Ames Kutatóközpont tudományos munkatársa, 1979-1980-ban az Alexander von Humboldt Alapítvány szenior vendégkutatójaként dolgozott Dieter Oesterhelttel. 1980-tól professzor

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

II. oldal

Oesterheldt). In 1980 he became professor in the Department of Physiology and Biophysics, University of California, Irvine (1980–current), department chair (1995–2005), and the Peter Curran Memorial Lecture (Yale, 2001) and Ada Doisy Lectureship (University of Illinois, 2002).

Now he is professor emeritus.

Dr. Lanyi studies the physiology, biochemistry and the molecular mechanisms of ion translocation across biological membranes. His work focuses on the light driven electrogenic ion pump in the cytoplasmic membrane of *Halobacterium halobium*, bacteriorhodopsin, an outward directed proton pump. This purple pigment is a small protein in which retinal isomerization after photon absorption initiates molecular rearrangements and results in ion uptake on one side of the membrane, translocation, then release on the other side.

Lanyi's peer-reviewed publications, reviews and book chapters number 300. He is member of the American Biophysical Society (1968), the American Society for Biochemistry and Molecular Biology (1972), the American Society for Microbiology, the American Society for Photobiology, the Society of Chinese Biochemists of America (2001) and the Hungarian Biophysical Society. His recognitions and awards include the NASA Medal (1977), the Julian Allen Award (1978), the A. von Humboldt Award (1979), the Athalie Clarke Prize Award

Irvine-ban, a Kaliforniai Egyetem Fiziológiai és Biofizikai Tanszékén. 1995 és 2005 között tanszékvezető, 2001-ben Peter Curran meghívott előadó a Yale-en, 2002-ben Ada Doisy előadó az Illinois Egyetemen. Jelenleg professor emeritus. Lányi professzor a biológiai membránokon keresztüli ion transzlokáció fiziológiáját, biokémiáját és molekuláris mechanizmusait vizsgálja. Fő kutatási területe a fény által vezérelt elektrogén ionpumpa a bakteriorodopszin, (*Halobacterium halobium*) citoplazmatikus membránjában (kívülről irányított fehérjepumpa). Ez a vörös pigment egy kis fehérje, amelyben a retinál izomerizáció a fotonabszorpciót követően elindítja a molekuláris újrendeződést, a membrán egyik oldalán ionfelvétel, transzlokáció, majd a másik oldalon ionkibocsátás következik be.

Tudományos folyóiratokban, szakkönyvekben több mint 300 tanulmányt publikált.

Tagja az Amerikai Biofizikai Társaságnak (1968), az Amerikai Biokémiai és Molekuláris Biológiai Társaságnak (1972), az Amerikai Fotobiológiai Társaságnak, az Amerikai Kínai Biokémikusok Társaságának (2001) és a Magyar Biofizikai Társaságnak. Kitüntetései között szerepel a NASA Érem (1977), a Julian Allen-díj (1978), az A. von Humboldt-díj (1979), az Athalie Clarke Prize-díj (1994), a Lauds and Laurels-díj (1996) és a National Institute of Health

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

III. oldal

(1994), the Lauds and Laurels Award (1996) and the National Institute of Health Merit Award (2000).

Besides his scientific work János Lányi is known as an artist (photographer). As he writes on his homepage (www.janosklanyi.com) Works on paper and canvas: “As a pre-teen I spent all my time drawing and painting, but made the decision to abandon art and turn toward science, which also fascinated me. I never touched the sketching pencil again, but neither did stop looking at the world with an artist’s eye. Now, sixty years later, I have begun to create images that reflect all I learned from my visual experiences.”

Since his retirement his activities are entirely in the arts. This year he became member of the Orange County Fine Arts group, and regularly exhibits in its gallery, “Showcase”, in Costa Mesa, California.

In 1993 he was elected external member of the Hungarian Academy of Sciences in the Section of Biological Sciences.

Merit-díja (2000).

Tudományos munkássága mellett Lányi János ismert művész (fotóművész).

Ahogy a Works on paper and canvas című honlapján (www.janosklanyi.com) írja: „Gyermek- és tinédzser koromban minden időmet rajzolással és festéssel töltöttem, de úgy döntöttem, felhagyok a művészettel, és az engem szintén nagyon érdeklő tudomány felé fordulok. Nem fogtam többé ceruzát, de soha nem felejtettem el a művész szemével nézni a világot. Most, 60 évvel később kezdtem képeket készíteni, ezek tükrözik mindazt, amit vizuális élményeimből tanultam.” Nyugdíjazása óta szinte kizárólag művészeti tevékenységének szenteli magát. Ebben az évben tagja lett az Orange County Fine Arts csoportnak, rendszeresen kiállít a Showcase galériában Costa Mesa-ban (California).

1993-ban a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották a Biológiai Tudományok Osztályában.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

IV. oldal

We asked questions to Professor Janos Lanyi. The questions and his short answer follow.

Hungary is very proud of its «grey matter», scientific performance is considered one of the country's most important results. How important do you think Hungary is in the scientific world of the 21st century?

A great number of excellent Hungarian scientists live and work outside Hungary. What do you think of your national and professional identity with reference to your scientific career? We live in a changing world facing problems unknown earlier. Which areas of research can meet the most urgent demands of our days?

Janos Lanyi: It would be presumptuous for me to lecture to Hungarians on how to improve their approach to the scientific enterprise. In my experience, the profile of Hungarian scientists is already high. There are many advantages I could name: a very fine educational system, drive and ambition that comes from being in a "small" country, a sense of community that comes also from being in a small country, and great support infrastructure for those in the experimental sciences. I have always admired these conditions, and felt that they outweighed whatever drawbacks might have existed. If they do not do so, young Hungarian scientists should recognize the significance of these advantages and make them work for them.

Kérdéseket tettünk föl Lányi János professzor úrnak. A kérdéseket és a rövid választ az alábbiakban közöljük.

Magyarország nagyon büszke a szürkeállományára, a tudományos teljesítmény az ország egyik legfontosabb eredményének számít. Hogyan ítéli meg Magyarországnak a 21. századi tudomány világában betöltött szerepét? Sok magyar tudós él és dolgozik Magyarország határain kívül. Milyen összefüggést lát nemzeti/etnikai hovatartozása és tudományos pályafutása között? Változó világunkban korábban ismeretlen problémákkal szembesülünk. Véleménye szerint melyik tudományterület kutatásai adhatnak leginkább választ korunk legegésőbb kérdéseire?

Lányi János: Merészség lenne részemről, ha előadást tartanék a magyaroknak arról, hogyan fejlesszék tudományos tevékenységüket. Tapasztalataim szerint a magyar tudósok elismertsége már most is magas. Sok előnyt sorolhatnék: nagyon jó az oktatási rendszer, a „kis” országból kifolyólag ambiciózusak a magyar kutatók, szintén a kis ország eredményeként létezik egy közösségi érzés, a kísérleti tudományok nagy infrastrukturális támogatásban részesülnek. Mindig csodáltam ezeket a feltételeket, úgy érzem, ellensúlyozzák a valaha is létező hátrányokat. Ha nem így lenne, a fiatal magyar tudósoknak fel kell ismernie a fenti előnyök jelentőségét, és ezért kellene dolgozniuk.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

V. oldal

Contact

University of California, Irvine
D337, D320 Med Sci I
Mail Code: 4560
Irvine, CA 92697
Phone: (949) 824-7150
Fax: (949) 824-8540
E-mail: jklanyi@uci.edu

Kapcsolat

University of California, Irvine
D337, D320 Med Sci I
Mail Code: 4560
Irvine, CA 92697
Phone: (949) 824-7150
Fax: (949) 824-8540
E-mail: jklanyi@uci.edu

